

Piispainkokouksen arvio korkeimman hallinto-oikeuden 18.9.2020 tekemän ratkaisun vaikutuksista Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa ja johtopäätös jatkotoimenpiteistä

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu ja piispainkokouksen arvio

Korkein hallinto-oikeus antoi 18.9.2020 ratkaisun (KHO:2020:97) siitä, oliko tuomiokapituli voinut pitää avioliittolain sallimaa samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliittoon vihkimistä kirkkolain 5 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuna pappisviran velvollisuuksien ja pappislupauksen vastaisena toimintana ja antaa papille tämän johdosta kirjallisen varoituksen. Korkein hallinto-oikeus piti voimassa tuomiokapitulिन päätöksen.

KHO perustelee ratkaisuaan viittaamalla uskonnonvapautteen ja kirkon autonomiaan sekä kirkon muuttumattomaan avioliittokäsitykseen. Kirkoilla ja uskonnollisilla yhdyskunnilla on edelleen itsenäinen oikeus päättää, vihkiätkö ne avioliittoon samaa sukupuolta olevia pareja. Avioliittolakia muutettaessa tarkoituksena ei ollut puuttua uskonnollisten yhdyskuntien oikeuteen määrätä kirkollisen vihkimisen ehdoista tai muodosta.

Perusteluissa todetaan myös, että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon avioliittokäsitys on ennen avioliittolain 1.3.2017 voimaan tullutta muutosta perustunut siihen, että avioliitto on miehen ja naisen välinen, eikä siitä ole muutettu kirkon omilla päätöksillä. KHO toteaa, että piispainkokous on selonteossaan 2016 todennut, että avioliittolain muutos ei vaikuta papin oikeuteen vihkiä kirkolliseen avioliittoon. Kirkkojärjestys ja kirkkokäsikirja muodostavat yhdessä kirkollista vihkimistä koskevan säännösten. Papin vihkiessä kirkolliseen avioliittoon hänen velvollisuutensa on toimittaa vihkiminen kirkkojärjestyksen ja kirkkokäsikirjan määräysten mukaan.

KHO:n päätös selkiyttää samaa sukupuolta olevien pariin kirkollista vihkimistä koskevaa oikeudellista tilannetta. Päätös on tärkeä myös uskonnonvapauden kannalta. Se vahvistaa sen, että kirkolla on uskonnollisena yhdyskuntana sisäinen autonomia ja itsenäinen oikeus päättää, vihkiäkö se avioliittoon samaa sukupuolta olevia pareja vai ei. KHO:n ratkaisu todentaa sen, että tehtyjen päätösten valossa kirkon nykyinen avioliittokäsitys on selkeä ja se perustuu näkemykseen, että avioliitto on miehen ja naisen välinen. Avioliittokäsityksen muuttaminen edellyttää kirkolliskokouksen päätöstä, joka vaatii määräenemmistön.

Piispainkokouksen aiempi kannanotto ja johtopäätös

Piispainkokouksen vastauksessa kirkolliskokoukselle 6.10.2020 todettiin, että ”kysymys samaa sukupuolta olevien parisuhteista ja avioliitosta on aidosti moniulotteinen asia teologisesti ja inhimillisesti. Asiassa voidaan perustellusti päätyä erilaisiin johtopäätöksiin, kuten perustevaliokunnan mietinnössä 1/2018 on kuvattu. Avioliittokäsityksestä vallitsevia erimielisyyksiä kirkossa ei siten voida kokonaan ratkaista kaikkia tyydyttävällä tavalla. Tämä ei poista velvollisuutta käydä kunnioittavaa keskustelua ja pyrkiä sovittamaan yhteen eri näkemyksiä ja toivomuksia. ... Yhtä mieltä ollaan siitä, että pyrkimys alistaa, eristää, erottaa tai nujertaa vastakkaisella kannalla oleva kirkon työntekijä, jäsen tai hengellinen liike ei ole oikea ratkaisu. Ketään ei tule pakottaa muuttamaan avioliittokäsitystään eikä toimimaan vastoin vakaumustaan.”

Piispainkokouksen johtopäätös

Edellä esitetyn perusteella piispainkokous toteaa, että tuomiokapituleilla on oikeus määrätä seuraamuksia papeille, jotka ovat vastoin kirkon avioliittokäsitystä ja annettuja ohjeita vihkiä avioliittoon samaa sukupuolta olevia pareja. Esille tulleita vihkimisiä käsitellään tapauskohtaisesti. On syytä harkita pidättyväisyyttä seuraamusten määräämisessä.